

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
Кафедра міжнародних відносин

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

(Майя НІКОЛАЄВА)

серпень 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ»

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти *Перший (бакалаврський)*

Галузь знань: 29 – Міжнародні відносини

Спеціальність: 291 – Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

(код і назва спеціальності)

Освітньо-професійна програма: Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

(назва ОПП/ОНП)

ОНУ

2024

Робоча програма навчальної дисципліни «Стратегічне планування в міжнародних відносинах» – Одеса: ОНУ, 2024. – 14 с.

Розробники: Катерина ВАКАРЧУК, к. політ. н., доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол № 1 від. "29" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри [підпис] (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Погоджено із гарантом ОПП Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

[підпис] (Юлія МАЙСТРЕНКО)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від. "30" серпня 2024 р.

Голова НМК [підпис] (Олег ХОРОШИЛОВ)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол № від. " " 20 р.

Завідувач кафедри (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародних відносин

Протокол № від. " " 20 р.

Завідувач кафедри (Ольга БРУСИЛОВСЬКА)

1. Опис навчальної дисципліни
«Стратегічне планування в міжнародних відносинах»

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>Очна форма навчання</i>	<i>Заочна форма навчання</i>
Загальна кількість: кредитів – 3 годин – 90 змістових модулів – 2	Галузь знань 29 Міжнародні відносини Спеціальність 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії Рівень вищої освіти: <i>Перший (бакалаврський)</i>	<i>Обов'язкова / Дисципліна вільного вибору</i>	
		<i>Дисципліна вільного вибору</i>	
		<i>Рік підготовки:</i>	
		3-й	-й
		<i>Семестр</i>	
		5-й	-й
		<i>Лекції</i>	
		20 год.	год.
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		16 год.	год.
		<i>Лабораторні</i>	
		год.	год.
		<i>Самостійна робота</i>	
		54 год.	год.
		Форма підсумкового контролю: <i>Залік</i>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчального курсу «Стратегічне планування в МВ» є засвоєння системних знань із стратегічного планування в міжнародних відносинах, формування та імплементація аналітичних здібностей у здобувачів вищої освіти, відпрацювання комунікаційних стратегій в умовах гібридних та інформаційних загроз.

Завдання курсу:

- проаналізувати динаміку міждержавних дипломатичних взаємодій та міжнародних об'єднань;
- розглянути концептуально-прикладні аспекти стратегічних комунікацій у сфері міжнародних відносин;
- охарактеризувати процес стратегічного планування в провідних країнах світу;
- сформувати навички аналітичної роботи, складання та оцінки документів та роботи з різними публікаціями.
- аналіз і прогнозування зовнішньої політики та дипломатії;

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

1. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями (ЗК 3).
2. Здатність бути критичним і самокритичним (ЗК 13).
3. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень (СК 4).
4. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути (СК 10).
5. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами) (СК 12).

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен:

- Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень (РН04).
- Збирати, обробляти та аналізувати великі обсяги інформації про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики України та інших держав, регіональних систем, міжнародних комунікацій. (РН08).

3. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

Теоретичний концепт категорії «Стратегічне планування».

Тема 1. Стратегічне планування в державній стратегії країни.

Наукова та політична актуальність курсу «Стратегічне планування в МВ». Предмет, методи та основні завдання курсу. Концепт «Стратегічне планування», як інституціоналізована форма у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії. Концептуально-теоретичні основи стратегічного планування. Основні цілі зовнішньої політики для формування розгалуженої системи МЗС, дипломатичної системи держави. Структура та процес стратегічного планування зовнішньої політики. Багаторівнева

система зовнішньополітичного планування. Стратегічне планування, як загальна та функціональна мета діяльності МЗС та дипломатії України. Поняття «Стратегічне мислення», як концептуалізація державної політики. Методи стратегічного планування.

Тема 2. Аналіз і прогнозування зовнішньої політики та дипломатії.

Поняття «дипломатична система» та аналіз дипломатії, як засіб реалізації зовнішньої політики. Дипломатія, як додаткова цінність та інструмент в реалізації зовнішньої політики держави. Дипломатія, як об'єкт стратегічного планування. Аналітичні засоби стратегічного планування. Теорія Хаосу у зовнішньополітичному плануванні. Емерджентність зовнішньої політики, розвиток нових стратегій для вирішення складних міжнародних систем. Аналіз атракторів у створенні стратегій держав. «Теорія хаосу і стратегічне мислення» Стівена Манна надає нові інструменти та методи аналізу і планування у сфері зовнішньої політики. Прогнозування як умова ефективного стратегічного планування в міжнародних відносинах.

Тема 3. Стратегічне планування в умовах глобалізаційних викликів та загроз.

Концептуальні засади стратегічного планування забезпечення національної безпеки. Розробка технологій стратегічного планування в умовах глобальних загроз національної безпеки. Стратегія національної безпеки України. Державна політика національної безпеки України, вдосконалення державної системи стратегічного планування. Створення єдиної системи моніторингу, аналізу, прогнозування та прийняття рішень у сфері національної безпеки і оборони. Створення аналітичних та інформаційних систем у боротьбі проти гібридних загроз. Формування національних цілей та інтересів держави. Розробка документів стратегічного планування. Практика стратегічного планування провідних держав світу та міждержавних об'єднань.

Тема 4. Комунікативна стратегія, як елемент стратегічного планування.

Поняття «комунікація» у формуванні зовнішньополітичної стратегії держави. Комунікативний простір, як дипломатична практика та створення міжкультурних зв'язків. Комунікаційне середовище та регіональні особливості міжнародних відносин, зовнішньої політики та дипломатії. «Стратегічні комунікації», як елемент системи державного управління. Система стратегічних комунікацій України. Планування стратегічних комунікацій та комунікаційна тактика у міжнародних відносинах.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Практичний кейс: національні та комунікативні стратегії України

Тема 5. Український інститут, як елемент стратегічного планування впізнаваності держави у світі.

Створення українського інституту, як зміцнення міжнародної та внутрішньої суб'єктності України за кордоном. Стратегія українського інституту на 2020-2024 роки. Визначення стратегічних цілей українського інституту для покращення розуміння та впізнаваності України у світі. Роль українського інституту у сфері міжнародної взаємодії та балансуванні між стратегічними пріоритетами у різних країнах. Дослідження формування групи запитів та сприйняття України за кордоном. Промоція та пропагування України за кордоном.

Тема 6. Комунікаційна стратегія щодо країн Латинської Америки та Карибського басейну

Основні підходи та принципи щодо поточної ситуації та співробітництва між Україною та країнами Латинської Америки та Карибського басейну (ЛАКБ) на 2024-2026 роки. Комунікаційна спроможність МЗС та дипломатичних представництв України. Налагодження стратегічних комунікацій України з ЛАКБ. Розробка чіткої та комплексної комунікаційної стратегії для співпраці України з ЛАКБ. Комунікаційна стратегія МЗС України від 2021 року. Комунікаційну стратегію МЗС України (від березня 2021 року), Стратегія публічної дипломатії МЗС України (від березня 2021 року), Стратегія розвитку відносин України та країн Латинської Америки і Карибського басейну (від січня 2024 року).

Тема 7. Стратегічне планування та комунікації у запобіганні дезінформації та російській пропаганді.

Комунікаційні стратегії в умовах гібридної та інформаційної війни. Проведення комунікаційних форумів в Україні. Впровадження інформаційної активності всередині певної інституції та органах державної влади. Формування підрозділів зі стратегічних комунікацій в різних органах влади. Стратегічні комунікації в умовах гібридної війни як елемент національної безпеки держави. Вміння розпізнавати дезінформацію та формування спільного бачення з протидії російської пропаганди у світі.

Тема 8. Міжнародна співпраця у протидії російській пропаганді на прикладі країн Латинської Америки та Карибського басейну

Комунікаційні можливості України. Робота та функціонування аналітичних центрів України. Співпраця з закордонними аналітичними центрами та медіа. Визначення країн Латинської Америки, як країни, що вагаються «swing state». Протидії антиукраїнській дезінформації та пропаганди в регіоні. Вироблення стратегічних та комунікаційних цілей України в ЛАКБ. Моніторинг і оцінка реалізації Стратегії. Забезпечення постійної і чіткої присутності України в інформаційному просторі ЛАКБ та комунікаційна підтримка дипломатичних представництв в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	пр	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
Змістовий модуль 1. Теоретичний концепт категорії «Стратегічне планування»										
Тема 1. Стратегічне планування в державній стратегії країни	12	4	2		6					
Тема 2. Аналіз і прогнозування зовнішньої політики та дипломатії.	10	2	2		6					
Тема 3. Стратегічне планування в умовах глобалізаційних викликів та загроз	12	2	2		8					
Тема 4. Комунікативна стратегія, як елемент стратегічного планування.	12	2	2		8					
Разом за змістовим модулем 1	46	10	8		28					
Змістовий модуль 2. Практичний кейс: національні та комунікативні стратегії України										
Тема 5. Український інститут, як елемент стратегічного планування впізнаваності держави у світі.	10	2	2		6					
Тема 6. Комунікаційна стратегія щодо країн Латинської Америки та Карибського басейну	10	2	2		6					
Тема 7. Стратегічне планування та комунікації у запобіганні дезінформації та російській пропаганді.	12	2	2		8					
Тема 8. Міжнародна співпраця у протидії російській пропаганді на прикладі країн Латинської Америки та Карибського басейну.	12	4	2		6					
Разом за змістовим модулем 2	46	10	8		26					
Усього годин	90	20	16		54					

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Система зовнішньополітичного планування МЗС України. Комунікаційна тактика у міжнародних відносинах.	2
2.	Стратегічне планування провідних країн світу та міждержавних об'єднань.	2
3.	Стратегічне планування у сфері національної безпеки, як напрям стратегічних комунікацій у міжнародних відносинах.	2
4.	Аналітично-інформаційні центри України. Співпраця з міжнародними центрами.	2
5.	Формування комунікаційних концепцій та стратегій держави (Африка, Латинська Америка)	2
6.	Комунікаційна стратегія в умовах інформаційної війни, формування українських наративів в світовому інфопросторі.	2
7.	Дипломатичне забезпечення реалізації зовнішньополітичних стратегій. Структура національної стратегії зовнішньої політики.	2
8.	Моделі стратегічного планування: «західна» (євро-атлантична) та «Східна» (азійська).	2
	Разом	16

6. Теми семінарських занять

Практичні заняття не передбачені.

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Стратегічні комунікації як елемент системи державного управління. Система стратегічних комунікацій України.	8
2	Сценарне планування як елемент стратегічного планування	8
3	Дипломатичні взаємодії як інструмент реалізації зовнішньополітичної стратегії держави.	8
4	Інформаційно-аналітична складова, як основа стратегічного планування. Вдосконалення аналітичної роботи в системі стратегічного планування.	8
5	Планування та впровадження комунікаційної стратегії.	8
6	Визначення основної місії держави як основа державного стратегічного планування.	8
7	Інформаційно-комунікативне забезпечення провідних акторів світу.	6

	<p><i>Одна аналітична записка із вищевказаного переліку обирається студентом на початку семестру та надсилається викладачу за місяць до закінчення курсу.</i></p> <p><i>Обсяг аналітичної записки: 15 сторінок.</i></p> <p><i>Характеристика змісту: за змістом навчальної дисципліни.</i></p> <p><i>Вимоги до виконання та оцінювання:</i> основна мета роботи – глибоке вивчення важливих теоретичних або прикладних питань дисципліни за допомогою підготовки реферату (дослідження). Вельми важливим є формування таких умінь і навичок студента: самостійно формулювати проблему, визначати мету, основні завдання, об'єкт і предмет дослідження; здійснювати пошук і відбір різноманітної інформації; обробляти та аналізувати інформацію; логічно і послідовно викладати результати аналізу, робити аргументовані висновки; правильно оформлювати науково-довідковий матеріал; публічно захищати виконану роботу. Робота має бути написана студентом на рівні, відповідному сучасному стану розвитку комплексу наук, які вивчають міжнародні відносини. Тему роботи треба розкрити в контексті сучасних наукових концепцій, обґрунтовано і доречно використовувати основні наукові терміни. Вельми важливо висвітлювати об'єктивні з наукового погляду положення, застосовувати для унаочнення і підтвердження теоретичних положень реальні приклади, достовірну статистичну інформацію. Думки вітчизняних і зарубіжних авторів, їхні загальнотеоретичні і методологічні підходи необхідно проаналізувати та систематизувати. Мінімальний обсяг використаних джерел – 15, при цьому матеріали, вилучені з Інтернету, можуть складати не більше третини номерів у списку джерел; більшість джерел повинні складати оприлюднені документи, статті та монографії. Для оформлення виносок у тексті й прикінцевого «Списку посилань» використовується стиль APA.</p>	
Разом		54

9. Методи навчання

Словесні: лекції (проблемні, лекції-візуалізації, лекції з аналізом конкретних ситуацій та ін.), розповідь, пояснення, бесіда, дискусія, диспут, обговорення проблемних ситуацій.

Наочні: у тому числі мультимедійні презентації, демонстрація, метод безпосереднього спостереження, презентація результатів власних досліджень.

Практичні: рольові ігри; виконання індивідуальних завдань (підготовка та публічний захист рефератів).

10. Форми контролю та методи оцінювання

Методи поточного\періодичного контролю: усне опитування, оцінювання виконання індивідуальних завдань (рефератів), захист результатів індивідуальних завдань (рефератів).

Підсумковий контроль. Залік

ЗАГАЛЬНІ КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Оцінка за національною шкалою

Теоретична підготовка

Практична підготовка

Здобувач освіти

Відмінно

володіє навчальним матеріалом, самостійно та аргументовано викладає під час усних виступів та письмових відповідей; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу; робить самостійні висновки, виявляє причинно-наслідкові зв'язки; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями

може аргументовано обрати раціональний спосіб виконання завдання й оцінити результати власної практичної діяльності; виконує творчі завдання та ініціює нові шляхи їх виконання; вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу; проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань при самостійній роботі

Добре

достатньо володіє матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу; при представленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, застосовує знання для розв'язання стандартних ситуацій; аналізує навчальну інформацію, але допускає окремі неточності та незначні помилки

правильно вирішив більшість завдань; має стійкі навички виконання завдання

Задовільно	володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні, знає основні поняття навчального матеріалу; має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого	може використовувати знання в стандартних ситуаціях, має елементарні навички виконання завдання
Незадовільно з можливістю повторного складання	володіє навчальним матеріалом поверхово й фрагментарно (без аргументації та обґрунтування); безсистемно виокремлює випадкові ознаки вивченого; не вміє робити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки; під час відповіді допускаються суттєві помилки	недостатньо розкриває сутність практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив окремі розрахункові/тестові завдання за допомогою викладача, відсутні сформовані уміння та навички
Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не володіє навчальним матеріалом	виконує лише елементи завдання, потребує постійної допомоги викладача

11. Питання для підсумкового контролю

1. Концептуально-теоретичні основи стратегічного планування.
2. Структура та процес стратегічного планування зовнішньої політики.
3. Методи стратегічного планування.
4. Дипломатія, як об'єкт стратегічного планування.
5. Аналітичні засоби стратегічного планування.
6. Теорія Хаосу у зовнішньополітичному плануванні.
7. Аналітичні та інформаційні системи у боротьбі проти гібридних загроз.
8. Формування національних цілей та інтересів держави.
9. Практика стратегічного планування провідних держав світу та міждержавних об'єднань.
10. Прогнозування як умова ефективного стратегічного планування в міжнародних відносинах.
11. «Стратегічні комунікації», як елемент системи державного управління.
12. Система стратегічних комунікацій України.
13. Планування стратегічних комунікацій та комунікаційна тактика у міжнародних відносинах.
14. Роль українського інституту у сфері міжнародної взаємодії та дипломатії.
15. «Комунікація» у формуванні зовнішньополітичної стратегії держави.
16. Комунікаційні стратегії в умовах гібридної та інформаційної війни.
17. Стратегічні комунікації, як елемент національної безпеки держави.
18. Вироблення стратегічних та комунікаційних цілей України в ЛАКБ .

19. Моделі стратегічного планування: «західна» (євро-атлантична) та «східна» (азійська).
20. Формування комунікаційних концепцій та стратегій держави (Африка, Латинська Америка).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний/періодичний контроль									Сума балів
Змістовий модуль 1 (поточний контроль на лекціях)				Змістовий модуль 2 (поточний контроль на лекціях)				Індивідуальне самостійне завдання	
T 1	T 2	T 3	T 4	T 5	T 6	T 7	T 8		
8	8	8	6	8	8	8	6	40	100

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	добре	
75-84	C		
70-74	D	задовільно	
60-69	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально-методичне забезпечення

1. Вакарчук К.В. *Робоча програма навчальної дисципліни «Стратегічне планування в МВ»*. 2024. Одеса: ОНУ. 16 с.
2. Вакарчук К.В. *Силабус «Стратегічне планування в МВ»* 6 с.

14. Рекомендована література

Основна

1. Гриценко А. Зовнішньополітична стратегія як результат стратегічного зовнішньополітичного планування. Наукові праці Міжрегіональної Академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління. Вип. 2 (62), 2022 <http://journals.maup.com.ua/index.php/political/article/view/2136/2634>
2. Макаренко Є.А. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. *Міжнародні відносини*. 2017. http://journals.iir.edu.ua/index.php/pol_n/article/view/3117
3. Практичні аспекти стратегічного планування в умовах глобальних загроз національній безпеці та міжнародній стабільності : навч. посіб. / авт.кол.: Абрамов В.І. та ін. за загальн. ред. Ю.В. Мельника, Л.М. Шипілової – К.: НАДУ, 2017. – 128 с.
4. Стратегічні комунікації в міжнародних відносинах. Монографія. К.: Вадекс, 2019. 442 с.
5. Циватий В.Г. Стратегічне планування в дипломатії та регіональні особливості системного аналізу міжнародних відносин в умовах мондіалізованого світоустрою XXI століття: інституціональний та трансформаційний дискурси. *Гуманітарний корпус*. Випуск 52. 2024 // https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/45395/gum_52_print.pdf?sequence=1#page=38

Додаткова

6. Вакарчук К.В. Дискредитація України російськими ЗМІ в країнах Латинської Америки. *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень Борисфен Інтел* 2020 URL: <https://bintel.org.ua/publication/regions/america/dyskredytatsiya-ukrayiny-rosijskimi-zmi-v-brazyliyi/>
7. Вакарчук К.В. Комунікаційна стратегія України щодо держав Латинської Америки та Карибського басейну. *Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень Борисфен Інтел*. 2024. URL: <https://bintel.org.ua/analytics/komunikacijna-strategiya-ukrayini-shodo-derzhav-latinskoji-ameriki-ta-karibskogo-basejnu/>
8. Вакарчук К.В. Російські наративи в мас-медіа країн Латинської Америки. *Матеріали II міжнародної наукової конференції*. Київ, 24-25 листопада «Україна-Латинська Америка: виклики та перспективи глобального партнерства» - Київ: Київський національний університет імені Тараса Шевченка. 2023.
9. Вакарчук К.В. Шляхи протидії російській дезінформації в країнах Латинської Америки. *Гібридні загрози в сучасному світі*. Львів-Торунь, 2024. С. 24-27
10. Вакарчук К.В. Російський інформаційний «ландшафт» на Кубі під час російсько-інформаційної війни. *«Бінтел»*. 2024. № 2. С. 29-36; The Russian Information Landscape in Cuba During the Russian-Ukrainian War «Бінтел». – № 2. 2024 – Р. 83-90
11. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол. :В.І. Абрамов, Г.П. Ситник, В.Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г.П.Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Navchalniy-posibnik-GPNB.pdf>.

12. Гриценко А.А. Теорія хаосу у зовнішньополітичному плануванні. *Актуальні проблеми міжнародних відносин та безпеки*. 2024. Вип. 73. http://app.nuoua.od.ua/archive/73_2024/73_2024.pdf#page=107
13. Дурман О. Стратегування при формуванні зовнішньої політики України. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2021. № 3 http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2021/11.pdf
14. Комунікаційна стратегія Україна – держави Африки 2024-2026 рр. // <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/strategiya-afrika-1.pdf>
15. Комунікаційна стратегія Україна-держави Латинської Америки і Карибського басейну. 2024-2026 рр. // <https://mfa.gov.ua/storage/app/sites/1/ukraina-derzhavi-latinskoj-ameriki-ta-karibskogo-baseynu.pdf>
16. Ладан М.І. Підхід стратегічного планування національної безпеки, зосереджений на галузевих та регіональних аспектах, 2023 // <http://journals.maup.com.ua/index.php/public-management/article/view/3028/3476>
17. Літвін Л.А. Стратегія в зовнішній політиці та реалізації національних інтересів держави: сутність та значення. *Вісник Донецького національного університету імені Василя Стуса*. Серія Політичні науки. 2018. №3. <https://jvestnik-politology.donnu.edu.ua/article/view/6358>
18. План дій з стратегії зовнішньополітичної діяльності України від 18 квітня 2023 р. // <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennia-planu-dii-z-realizatsii-strategii-zovnishnopolitychnoi-dialnosti-ukrainy-327r-180423>
19. Сектор безпеки і оборони України: стратегічне планування / Ф.В.Саганюк, М.М.Лобко, О.В.Устименко, А.К.Павліковський; за ред. Р.І. Тимошенка. – К.: Майстер книг, 2016. – 248 с.
20. Стратегія розвитку відносин України та країн Латинської Америки і Карибського басейну. 2024 // <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-mzs-ukrayini-rozrobilo-pershu-v-istoriyi-strategiyu-rozvitku-vidnosin-ukrayini-ta-krayin-latinskoj-ameriki-i-karibskogo-basejnu>
21. «Про стратегію зовнішньополітичної діяльності України» від 30 липня 2021 року // <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>
22. Тихомирова Є. Стратегічні комунікації ЄС: інституціональний вибір. *Політичне життя*. № 4. 2016. http://nbuv.gov.ua/UJRN/pollife_2016_4_18
23. Шипілова Л.М. Марутян Р.Р. Аналітичні засоби стратегічного планування забезпечення національної безпеки в умовах глобальних загроз національній безпеці та міжнародній стабільності. *Збірник наукових праць Національної академії державного управління при Президентові України*. 2017. Вип. 2. С. 89-104

15. Електронні інформаційні ресурси

Незалежний аналітичний центр геополітичних досліджень. Борисфен Інтел.
 URL: http://bintel.com.ua/uk/3-projects/latin_america_review?isArchive=1/
 ADASTRA – незалежний український аналітичний центр.
 URL: <https://adastra.org.ua/info>
 Український інститут // <https://ui.org.ua>
 Українська призма // <http://prismua.org>
 Національного інституту стратегічних досліджень // <https://niss.gov.ua>
 Центр стратегічних комунікацій // <https://spravdi.gov.ua>
 МЗС України // <https://mfa.gov.ua>